

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (м. Вінниця)**

ПАРХОМЕНКО ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 331.107.266

**СОЦІАЛЬНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ
ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ**

Спеціальність 08.00.07 – демографія, економіка праці,
соціальна економіка і політика

Автореферат
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Вінниця – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі економіки підприємства Донецького національного університету Міністерства освіти і науки України (м. Вінниця).

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Сталінська Олена Вікторівна,
Донецький національний університет Міністерства
освіти і науки України (м. Вінниця), професор кафедри
економіки підприємства

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Гринкевич Світлана Степанівна,**
Львівський торговельно-економічний університет Укоопспілки, завідувач кафедри
економіки;

кандидат економічних наук, доцент **Щетініна Людмила Валеріївна,** ДВНЗ
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» МОН
України, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці.

Захист дисертації відбудеться 29 серпня 2016 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 11.051.03 у Донецькому національному університеті за адресою: 21007, м. Вінниця, вул. Академіка Янгеля, 4.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донецького національного університету за адресою: 21021, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.

Автореферат розісланий «__» липня 2016 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
к.е.н.

С.П. Ланська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі забезпечення поступального соціально-економічного розвитку держав базується на використанні можливостей соціальної сфери генерувати економічний результат. Найбільш дієвим інструментом у вказаному контексті є соціальне інвестування. Розвинені країни світу використовують соціальне інвестування як практику вкладання ресурсів у різноманітні активи з метою досягнення корисного соціального ефекту у майбутньому. Даний вид інвестування базується на системній підтримці держави, відображається у налагодженні відповідної системи державного регулювання тощо. Для України розвиток соціального інвестування виступає одним з найважливіших напрямків розбудови соціальної держави та забезпечення якості життя населення у відповідності до світових стандартів.

Дослідженню питань соціального інвестування присвячено праці багатьох зарубіжних і вітчизняних дослідників.

Теоретико-прикладні аспекти соціально-економічного розвитку в контексті державного регулювання інвестиційної діяльності висвітлено в працях О. Амосова, Л. Анічина, В. Бабаєва, В. Бакуменко, С. Білої, В. Геєця, А. Дегтяр, Н. Корабльова, В. Князева, І. Лукінова, В. Мартиненка, О. Мордвінова, Г. Одінцева, І. Павлова, В. Рижих, І. Розпутенка, С. Салиги, О. Сталінської, О. Чаплигіна, Ю. Чернецького, А. Чернявського та ін.

Увагу соціальному інвестуванню в контексті соціалізації економіки та забезпечення якості життя населення як мети соціально-економічного розвитку приділено в працях В. Антонюк, Л. Будьонної, З. Варналія, В. Воротіна, О. Герасименко, С. Гринкевич, О. Дороніної, С. Калініної, А. Колота, Е. Лібанової, Л. Лісогор, С. Мельника, Г. Назарової, О. Новікової, В. Осецького, Ю. Петрушенка, С. Пирожкова, М. Романюка, Л. Синяєвої, Л. Шаульської та ін.

Водночас, незважаючи на значну кількість робіт з досліджуваної проблематики, питання розвитку соціального інвестування в контексті багатокomпонентного та багаторівневого характеру забезпечення якості життя населення потребують подальшого системного дослідження, що обумовило вибір теми дисертаційної роботи, постановку мети і завдань дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до напрямів науково-дослідної роботи Донецького національного університету МОН України за держбюджетними темами: кафедри економіки підприємства «Організаційно-економічний механізм соціально-економічних стратегій розвитку суб'єктів господарювання в умовах структурних перетворень сучасних господарських систем» (номер держреєстрації 0111U005114), в рамках якої запропоновано концептуальну модель соціального інвестування та розроблено класифікацію основних видів соціальних інвестицій, кафедри управління персоналом і економіки праці «Регулювання соціально-економічного розвитку України: людський вимір» (номер держреєстрації 0111U008157), в рамках якої здійснено оцінку розвиненості ринку соціального інвестування в Україні.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є розвиток теоретико-методологічних основ дослідження соціального інвестування та розробка науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення якості життя населення з використанням важелів соціального інвестування.

Відповідно до мети дослідження було поставлено і вирішено такі *задачі*:

- проаналізувати теоретичні засади соціального інвестування;
- дослідити концептуальні основи формування ринку соціальних інвестицій та визначити його вплив на якість життя населення;
- охарактеризувати зарубіжний досвід розвитку соціального інвестування;
- здійснити компонентну оцінку якості життя в державі та потреб українського соціуму у соціальному інвестуванні;
- дослідити стан державного соціального інвестування в Україні;
- проаналізувати активність недержавних суб'єктів щодо здійснення соціального інвестування;
- здійснити моделювання можливостей забезпечення якості життя населення за рахунок збалансування соціальних інвестицій;
- визначити напрями оптимізації системи соціального інвестування в контексті підвищення якості життя населення;
- запропонувати заходи щодо удосконалення інституційного підґрунтя функціонування ринку соціальних інвестицій в Україні.

Об'єктом дослідження є процес соціального інвестування в системі забезпечення якості життя населення.

Предметом дослідження є передумови, чинники й організаційно-економічний механізм соціального інвестування з урахуванням багатокomпонентного характеру забезпечення якості життя населення.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження виступають фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених в області дослідження проблем соціального інвестування та забезпечення якості життя населення.

Для досягнення мети дослідження використано діалектичний метод наукового пізнання, а також комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: системного аналізу (для дослідження і узагальнення понятійно-категорійного апарату соціального інвестування); соціологічного дослідження (при оцінці основних мотивів здійснення соціального інвестування підприємствами); узагальнення (при дослідженні моделей розвитку соціального інвестування, побудові концептуальної моделі соціального інвестування); економіко-статистичного аналізу (при аналізі тенденцій змін активності щодо здійснення соціального інвестування, оцінці якості життя в країні); структурно-функціонального аналізу (при розробці механізму регулювання процесу соціального інвестування в країні та побудові структурної моделі Національного фонду соціального інвестування) та ін.

Інформаційною базою дослідження виступають законодавчі та нормативно-правові акти України, міжнародні правові норми та стандарти у соціальній сфері, інформація Державної служби статистики України та Міністерства соціальної політики України, дані звітів із соціальної відповідальності підприємств, дані міжнародних організацій, результати вибіркового обстежень Державної служби статистики України «Базова захищеність населення України», «Структура доходів та витрат домогосподарств України», соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України «Українське суспільство»; результати опитування керівників підприємств щодо соціального інвестування, проведеного автором особисто.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає у поглибленні науково-методологічних основ дослідження процесів соціального інвестування та розробці науково-практичних рекомендацій щодо розвитку соціального інвестування як основи забезпечення якості життя населення.

Конкретні наукові результати, які характеризують новизну проведеного дослідження, полягають у такому:

вперше:

розроблено цілісне концептуальне забезпечення процесу соціального інвестування, що складається із запропонованої *концептуальної моделі ринку соціальних інвестицій*, яка враховує визначальні властивості вказаного ринку (масштабність впливу результатів інвестиційної діяльності; відсутність прямої матеріальної віддачі від процесу інвестування; інвестиційні ресурси можуть обчислюватись не лише у грошовому еквіваленті, а й у витратах часу, сил та енергії; характер та масштаби здійснення соціального інвестування залежать не лише від рівня економічного розвитку країни, а й від соціальної зрілості суспільства та ін.), а також розробленої *концептуальної схеми соціального інвестування*, яка відображає характерну особливість соціального інвестування (отримання масштабних, за сферою впливу, результатів за відсутності прямих фінансово-економічних зисків від вкладання ресурсів в об'єкти інвестування);

удосконалено:

компонентно-функціональне забезпечення регулювання соціального інвестування, а саме розроблено *механізм регулювання соціального інвестування в країні* (основною метою реалізації якого є удосконалення та оптимізація процесів соціального інвестування на всіх рівнях та зростання якості життя населення в Україні), реалізація якого має передбачати безперервний *моніторинг стану використання інвестиційних коштів та потреб у здійсненні соціального інвестування* за певними напрямками (оцінка стану розвитку соціальної сфери країни та наявного рівня якості життя населення за ключовими компонентами; визначення основних проблем, які стримують досягнення високого рівня життя в Україні; проведення ранжування проблем за гостротою, необхідністю реагування та масштабністю охоплення; оцінка структури соціального інвестування в країні за суб'єктами та сферами; дослідження динаміки соціального та економічного ефекту від здійснення соціальних інвестицій; оцінка можливостей ефективізації розподілу наявних інвестиційних ресурсів та можливостей залучення до соціального інвестування нових суб'єктів; розробка державної політики регулювання процесів соціального інвестування);

організаційно-економічне забезпечення соціального інвестування, а саме обґрунтовано доцільність створення окремого інфраструктурного елементу ринку соціального інвестування – *Національного фонду соціального інвестування* та розроблено *структурну модель* даного фонду, який має стати одним з основних інфраструктурних елементів ринку соціальних інвестицій, і за допомогою свого функціонального та ресурсного складу, узгоджуючи і координуючи дії суб'єктів у сфері соціального інвестування, залучати нові ресурси для реалізації соціальних проєктів, що в свою чергу, сприятиме забезпеченню гідного рівня якості життя населення в Україні;

кількісні засади оцінки можливостей забезпечення якості життя населення, а саме з використанням *структурної схеми компонентів якості життя населення* розроблено

економіко-математичну модель оцінки якості життя населення, яка враховує складність внутрішньої природи формування складових якості життя та різноспрямованість впливу соціально-інвестиційних чинників; результати використання даної моделі підтвердили наявність тісного взаємозв'язку між соціальним інвестуванням та якістю життя населення і продемонстрували, що найбільший вплив на рівень життя населення України в сучасних умовах має держава як головний гарант прав, свобод та соціального розвитку країни (друге місце посідають інвестиції підприємств, третє – учать населення в соціальному інвестуванні).

отримали подальшого розвитку:

теоретичні основи соціального інвестування, а саме розроблено авторську класифікацію основних видів соціальних інвестицій за такими класифікаційними ознаками: за суб'єктами соціального інвестування; за приналежністю суб'єкта інвестиційного впливу; за періодичністю вкладень; за ступенем охоплення; за напрямками вкладення; за формами інвестування; за строками вкладення; за рівнем ефективності; за формами реалізації; за об'єктами вкладення;

понятійно-категорійний апарат соціального інвестування, а саме базуючись на етимології категорійного апарату даного поняття, *соціальне інвестування*, на відміну від існуючих підходів, запропоновано розуміти, *по-перше*, як процес вкладання індивідами, підприємствами, державою та громадськими організаціями фінансових та нефінансових активів у розвиток соціальної сфери та підтримку належного рівня життя населення країни; а *по-друге*, як окремий економічний процес, що знаходиться під впливом певного кола факторів та втілюється на основі впровадження визначених технологій та принципів реалізації, – основною метою якого є отримання максимального соціального та економічного ефекту від впровадження інвестиційних проектів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони виступають науковим підґрунтям для визначення напрямків соціального інвестування як основи забезпечення якості життя населення.

Рекомендації та пропозиції, викладені в дисертації, використано у практичній діяльності: Житомирської обласної державної адміністрації (довідка № 3745/30/2.16 від 27.01.2016 р.) – модель національного фонду соціального інвестування; Вінницького обласного центру зайнятості (довідка № 294/4.1 від 10.02.2016 р.) – результати моделювання можливостей забезпечення якості життя населення за рахунок збалансування соціальних інвестицій; Донецької Торгово-промислової палати (м. Маріуполь) (довідка № 117/06.04-04 від 12.02.2016 р.) – результати аналізу активності недержавних суб'єктів щодо здійснення соціального інвестування.

Результати досліджень також використовуються у навчальному процесі Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України Міністерства соціальної політики України (м. Київ) при викладанні дисциплін «Економіка праці та соціально-трудові відносини», «Соціальна політика», «Управління персоналом» (довідка № 1190 від 16.03.2016 р.), а також Донецького національного університету МОН України (м. Вінниця) при викладанні дисциплін кафедр: економіки підприємства – «Економіка підприємства», «Мікроекономіка», «Основи підприємницької діяльності»; управління персоналом і економіки праці – «Стратегічне управління людськими ресурсами», «Управління соціальним розвитком» (довідка № 137/01-08/01.13 від 08.09.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі результати, викладені в дисертаційній роботі, отримані здобувачем самостійно і знайшли відображення в опублікованих автором працях.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідались і отримали схвалення на міжнародних науково-практичних конференціях і семінарах: «Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства» (Словацька Республіка, м. Кошице, 2016 р.), «Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект» (м. Донецьк – м. Святогірськ, 2013-2014 рр.), «Соціально-трудова сфера: сучасні виклики, новітні тенденції, домінанти інноваційного розвитку» (м. Київ, 2014 р.).

Публікації. За темою дослідження опубліковано 6 одноосібних наукових робіт загальним обсягом 3,37 д.а., у тому числі у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз – 3 роботи загальним обсягом 1,97 д.а.; у наукових фахових виданнях – 3 роботи загальним обсягом 1,4 д.а.

Обсяг і структура дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків та списку використаних джерел. Зміст основної частини дисертаційної роботи викладено на 180 сторінках друкованого тексту, включаючи 10 таблиць на 10 сторінках, 24 рисунки на 10 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету і задачі дослідження, його об'єкт і предмет, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

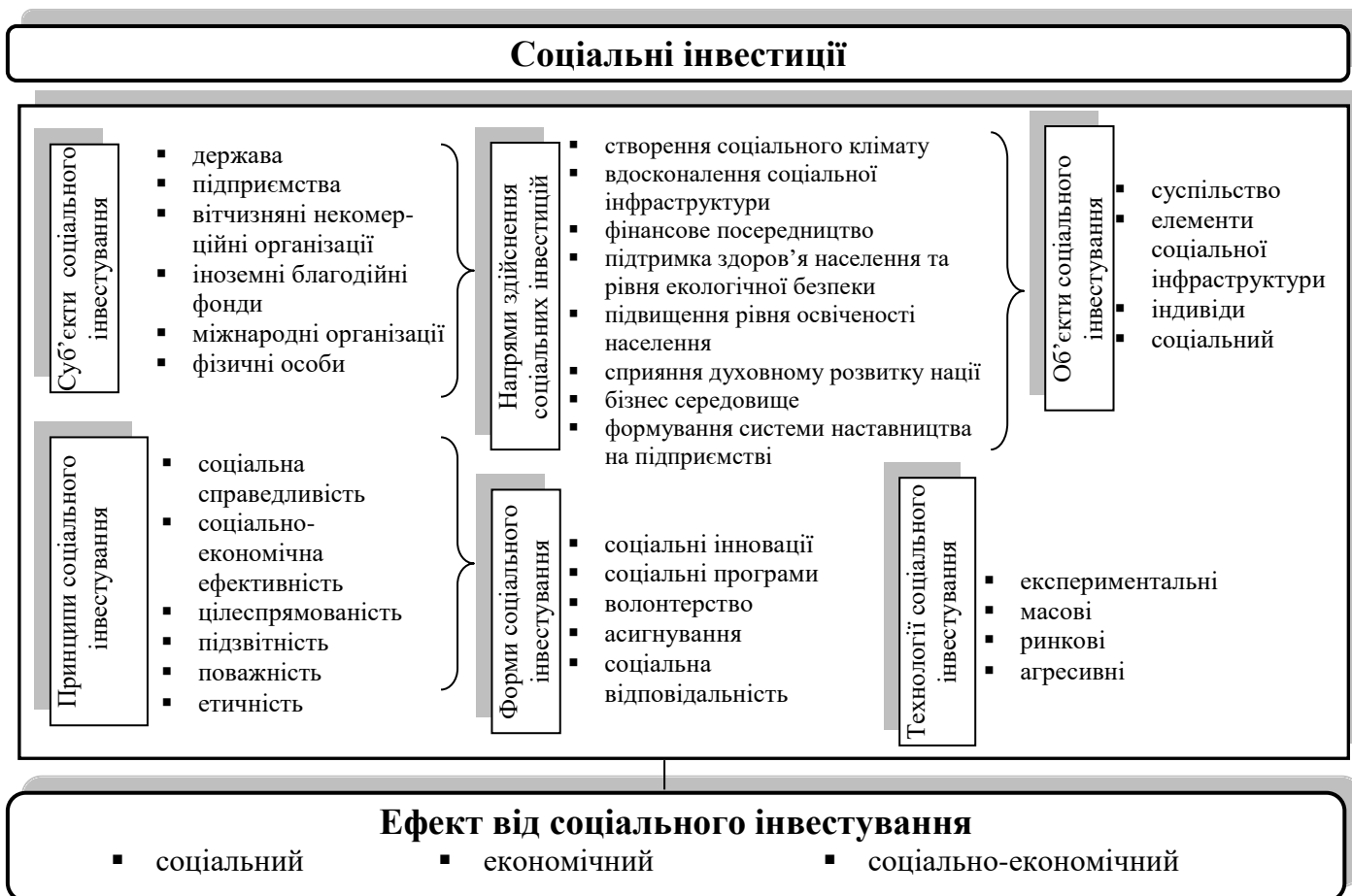
У першому розділі *«Теоретико-методологічні основи дослідження соціальних інвестицій як чинника забезпечення якості життя населення»* проаналізовано теоретичні засади соціального інвестування; досліджено концептуальні основи формування ринку соціальних інвестицій та вплив останнього на якість життя населення; охарактеризовано зарубіжний досвід розвитку соціального інвестування.

Провідними чинниками становлення високорозвинутих країн є розвиток соціальної сфери, забезпечення належної якості життя населення, надання вільного доступу до складових соціальної сфери та забезпечення належної якості соціальних послуг.

На основі дослідження теоретичних основ соціального інвестування (А. Сміт, М. Кондратьєв, Й. Шумпетер, С. Кузнець, К. Кларк, У. Мітчелл, А. Кляйкнехт, П. Массе та ін.), його змістовного наповнення, еволюції форм інвестування, класифікації інвестицій, зроблено висновок, що головна відмінність соціальних інвестицій від інших їх видів і форм полягає у більш масштабних (за сферою впливу) результатах вкладень за відсутності прямих економічних (фінансових) зисків від вкладання ресурсів в об'єкти інвестування.

В результаті аналізу наявних поглядів на визначення сутності соціального інвестування розроблено *етимологію категорійного апарату* вказаного поняття (соціальні інвестиції, інвестиції в людський капітал, корпоративні соціальні інвестиції, соціальний проект, соціальна програма, фандрайзинг, венчурна

філантропія, асигнування на соціальну сферу, благодійність, меценатство, гуманітарна допомога). Базуючись на результатах порівняльного аналізу відмінностей соціального інвестування від інших форм інвестиційної діяльності, зроблено висновок, що *соціальне інвестування* слід розуміти, *по-перше*, як процес вкладання індивідами, підприємствами, державою та громадськими організаціями фінансових та нефінансових активів у розвиток соціальної сфери та підтримку належного рівня життя населення країни; а *по-друге*, як окремий економічний процес, що знаходиться під впливом визначеного кола факторів та втілюється на основі впровадження певних технологій та принципів реалізації, – основною метою здійснення якого є отримання максимального соціального та економічного ефекту від впровадження інвестиційних проектів. Розроблено *концептуальну схему соціального інвестування* (рис. 1).

Рис. 1. Концептуальна схема соціального інвестування

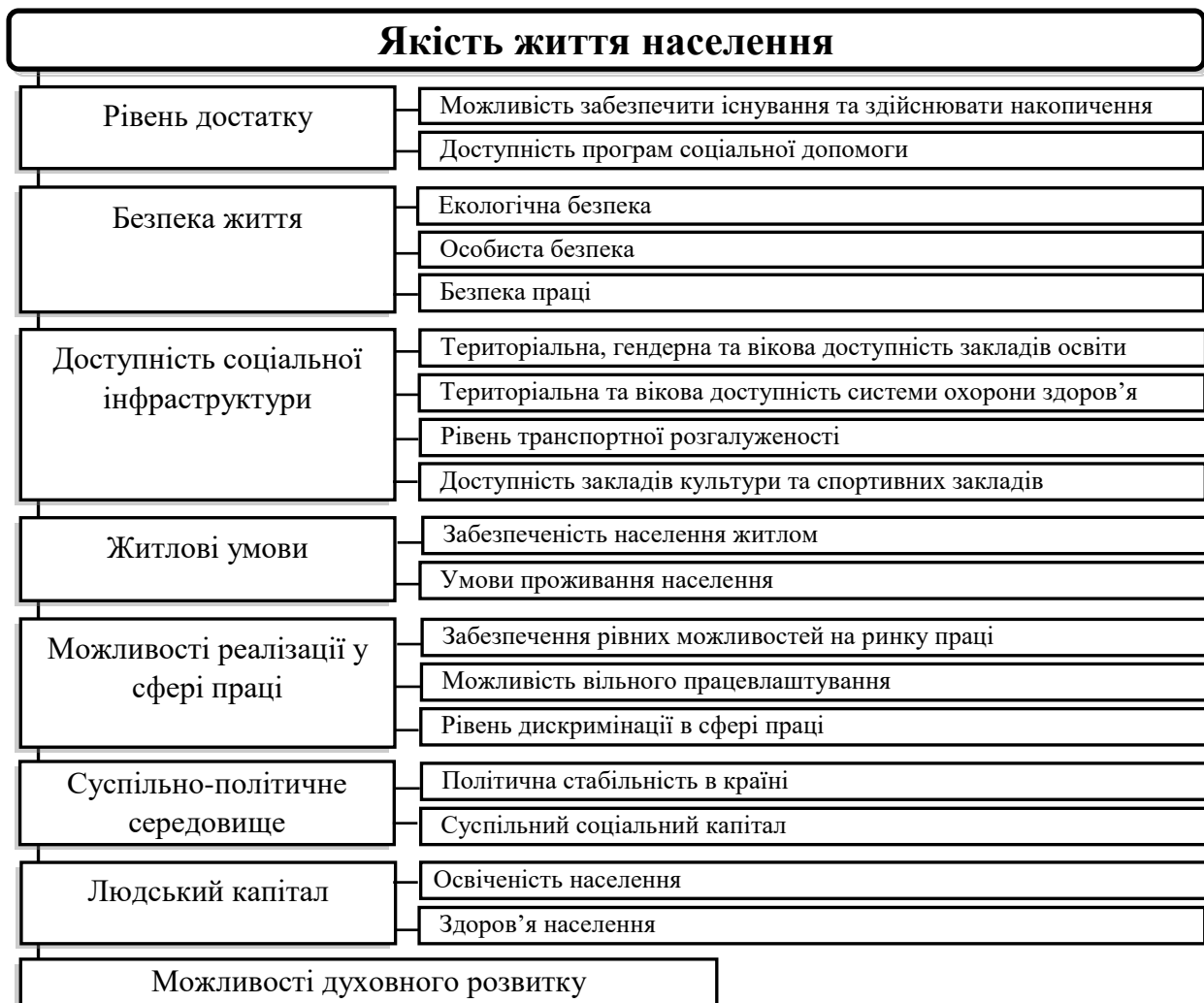
На основі систематизації напрямів соціального інвестування в залежності від суб'єкта інвестиційної діяльності (держави, підприємства, індивід, благодійні фонди та неприбуткові організації, міжнародні організації) запропоновано *класифікацію основних видів соціальних інвестицій*.

В результаті проведеного аналізу встановлено відсутність у науковій літературі єдності у визначенні поняття «ринку соціальних інвестицій». На основі дослідження етапізації соціального інвестування (I етап – підготовчо-визначальний; II етап – перехідний; III етап – експлуатаційний; IV етап – заключно-оціночний), зроблено висновок щодо специфічності ринку соціальних інвестицій внаслідок таких

властивостей останнього: масштабність впливу результатів інвестиційної діяльності; відсутність прямої матеріальної віддачі від процесу інвестування; відсутність жорсткої формалізації процесу соціального інвестування; інвестиційні ресурси можуть обчислюватись не лише у грошовому еквіваленті, а й у витратах часу, сил та енергії; характер та масштаби здійснення соціального інвестування залежать не лише від рівня економічного розвитку країни, а й від соціальної зрілості суспільства та підприємств, наявності в країні відповідного соціального капіталу тощо; ринок соціальних інвестицій характеризується полярністю у розрізі перетину інтересів ринкових суб'єктів; особливий характер конкуренції на ринку соціальних інвестицій.

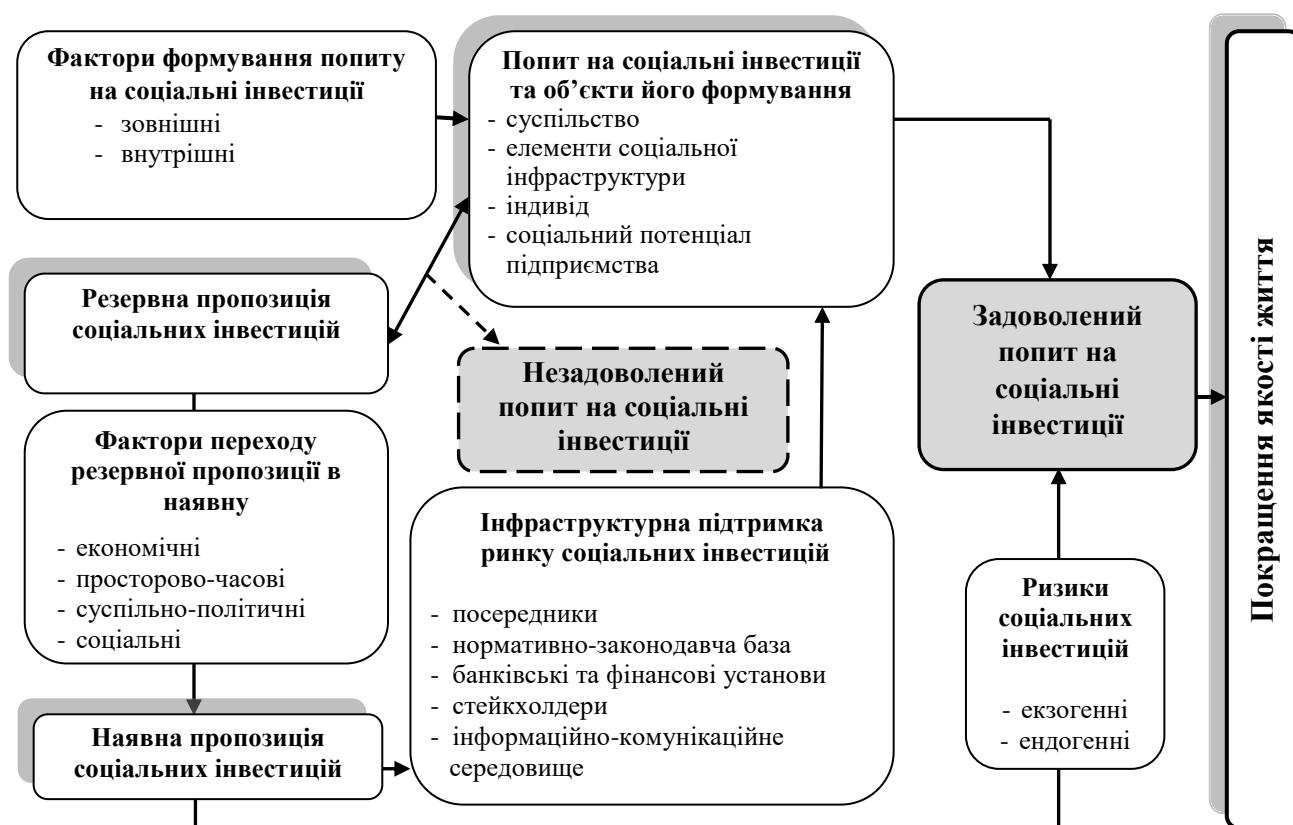
На основі аналізу елементів (попит, пропозиція) та об'єктів (суспільство, елементи соціальної інфраструктури, соціальний потенціал підприємства, індивіди) ринку соціальних інвестицій зроблено висновок, що результатом задоволення попиту на вказаному ринку є покращення якості життя (індивіда та його сім'ї, працівників підприємства, суспільства); розроблено *структурну схему компонентів якості життя населення* (рис. 2).

Рис. 2. Структурна схема компонентів якості життя населення

На основі узагальнення отриманих результатів запропоновано *концептуальну модель ринку соціальних інвестицій* (рис. 3), виділено *функції* вказаного ринку

(функція перерозподілу; регулююча функція; соціальна функція; інформаційна функція; стимулююча функція; оптимізаційна функція).

Рис. 3. Концептуальна модель ринку соціальних інвестицій

В результаті дослідження характерних рис патерналістської (Білорусь, Швеція, Фінляндія, Данія), демократичної (Німеччина, Франція, Австрія, Бельгія, Нідерланди), ліберальної (США, Великобританія) моделей соціального інвестування, ідентифікації перешкод використання вказаних моделей в Україні, зроблено висновок, що для України більш прийнятним є поступове здійснення переходу до ліберальних форм організації соціального інвестування (держава не повинна заохочувати утриманство, вона має виступити у якості інтелектуального інформаційного центру, який сприяє формуванню середовища самозабезпечення).

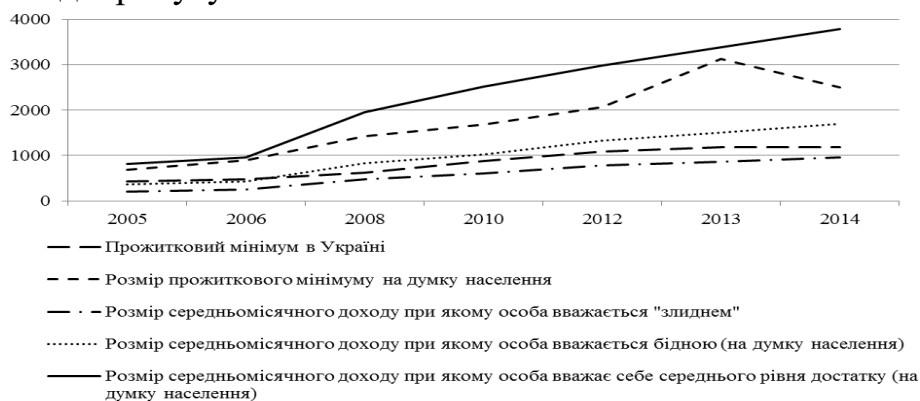
Підкреслено, що незалежно від моделі соціального інвестування, яку реалізує країна, існуючі на сьогодні соціальні програми та соціальні проекти мають відповідати затвердженим міжнародним стандартам (AA 1000, SA 8000, OHSAS 18001:2007, ISO 9000, ISO 10000 та ін.). Зроблено висновок, що найбільш комплексним сучасним світовим стандартом організації взаємодії підприємств та соціального середовища є ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності», головною метою якого є формування основних принципів та основ взаємодії підприємств із зовнішнім середовищем на основі реалізації та розуміння соціальної відповідальності першого перед суспільством, працівниками, державою, іншими суб'єктами господарської діяльності та майбутніми поколіннями.

У другому розділі «Аналіз соціального інвестування в системі забезпечення якості життя населення в Україні» здійснено компонентну оцінку якості життя в державі та потреб українського соціуму у соціальному інвестуванні; досліджено

стан державного соціального інвестування в Україні; проаналізовано активність недержавних суб'єктів щодо здійснення соціального інвестування.

В результаті проведеного дослідження зроблено висновок, що соціальне інвестування виступає передумовою економічного розвитку країни та забезпечення високої якості життя населення. При цьому визначення сфер, що потребують соціального інвестування, є надзвичайно складним завданням, що пов'язано, в першу чергу, із специфічністю даної категорії та широтою кола об'єктів та сфер соціального інвестування. Враховуючи, що результатом здійснення соціальних інвестицій є зростання якості життя, застосовано комплексний підхід щодо оцінки потреб у соціальному інвестуванні, який передбачає оцінку основних компонентів якості життя населення (за такими групами: рівень добробуту населення; безпека життя; доступність соціальної інфраструктури; житлові умови; можливості реалізації у сфері праці; суспільно-політичне середовище; наявний людський капітал; можливості духовного розвитку).

Так, порівняння динаміки доходів населення України у розрізі забезпечення рівня добробуту (рис. 4) та рівня грошової диференціації суспільства свідчить про невідповідність наявного рівня прожиткового мінімуму сучасним вимогам (за даними щорічного моніторингу соціальних змін, різниця між рівнем прожиткового мінімуму, за оцінками населення та реальним, у 2013 р. складала 2,65 рази, у 2014 р. – 2,13 рази). Відзначено, що реальний прожитковий мінімум, знаходиться на рівні, що є нижчим за визначений населенням рівень бідності. Зроблено висновок щодо недосконалості існуючих державних стандартів та наявності достатньо низького рівня добробуту населення.

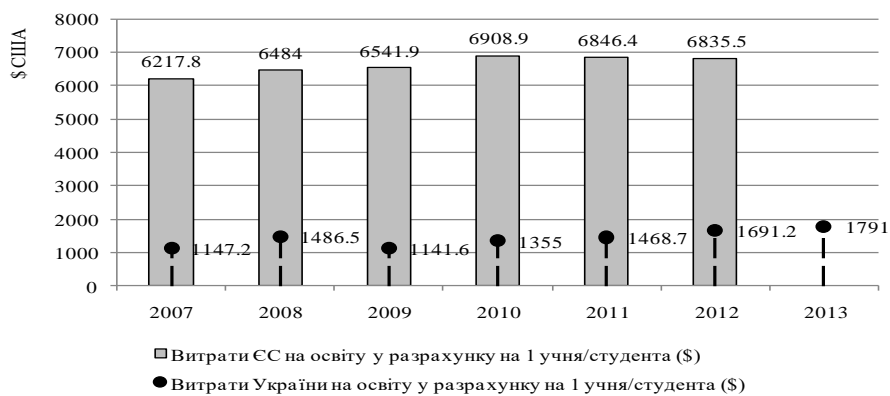

Рис. 4. Суб'єктивне сприйняття необхідного рівня добробуту в Україні у 2005–2014 рр.

На основі проведеної компонентної оцінки якості життя населення, визначено коло проблем, на вирішення яких має бути спрямована державна політика соціального інвестування: низький рівень добробуту населення (особливо вразливих верств); невідповідність державних і реальних стандартів добробуту населення; питання екологічної безпеки; забезпечення особистої безпеки населення країни; нерівномірність доступу до освіти у сільській та міській місцевості; скорочення інфраструктури сфери охорони здоров'я в сільській місцевості; високий рівень травматизму на виробництві; низький рівень доступності житла для населення; низький рівень охоплення сільського населення системами водопостачання; високий рівень конкуренції на ринку праці; відсутність можливостей формування та реалізації соціального капіталу.

Підкреслено, що за умов недостатнього рівня якості життя в Україні, значення соціального інвестування кардинально зростає. Виходячи з провідної ролі держави у здійсненні соціального інвестування, проаналізовано напрями соціального інвестування на макrorівні (розвиток соціальної інфраструктури країни; дотримання якості надання соціальних послуг; створення сприятливого соціального клімату; забезпечення результативності функціонування ринку праці; забезпечення соціальної та екологічної безпеки тощо).

Зокрема, встановлено, що хоча у відносному вираженні видатки на *освіту* в Україні (5,87 % ВВП у 2014 р.) є більшими, ніж в більшості країн ЄС (в середньому 5,25 % ВВП), в абсолютному вираженні цей показник є в чотири рази меншим у порівнянні із загальноєвропейським, хоча і має тенденцію до зростання (рис. 5). При цьому близько 80 % фінансових надходжень в систему освіти спрямовуються на забезпечення надання освітніх послуг (переважно на оплату праці).

Рис. 5. Інвестиції держав в освіту, у розрахунку на одного учня/студента у 2007–2013 рр., дол. США

У 2014 р. загальні витрати на *охорону здоров'я* в Україні склали 9903,7 млн. дол. США, що набагато менше за показники попередніх років (на 4,584 млн. дол. США у порівнянні з 2013 р. та на 770 тис. грн. у порівнянні з 2010 р.). У розрахунку на душу населення мало місце зростання даного показника (2014 р. – 2743 тис. грн., 2013 р. – 2548,2 тис. грн., 2003 р. – 388 тис. грн.), однак це не свідчить про його фактичне збільшення, оскільки не враховано інфляційну складову та курс долара США. Крім того, спостерігається зменшення видатків на охорону здоров'я у загальній структурі ВВП з 7,6 % у 2013 р. до 7,42 % у 2014 р. (даний показник є більшим лише за 2008 р., коли він дорівнював 6,65 %). У порівнянні з видатками в інших країнах, державні видатки на охорону здоров'я в Україні (51,8 %) знаходяться на рівні Вірменії, Російської Федерації та Казахстану. У більш розвинених європейських країнах, державні видатки на охорону здоров'я, незважаючи на високий рівень розвитку страхової медицини, є набагато вищими (у Чехії – 83 %, Данії – 84 %, Німеччині – 79 %, в Іспанії – 70 %). При цьому лише близько 5 % державного соціального інвестування в систему охорони здоров'я йде на вдосконалення матеріальної бази, купівлю нового сучасного обладнання.

Щодо *житлової сфери*, протягом 2014 р. власне житло від держави отримали 3 тис. сімей (0,4 % тих, які стояли в черзі), що вдвічі менше, ніж у 2013 р. та більше ніж втричі менше, ніж у 2010 р. (10 тис. сімей). Проблеми соціального інвестування

житлової сфери значно актуалізувались на сучасному етапі, коли у зв'язку із проведенням бойових дій та тимчасовою окупацією частини країни без житла залишилась велика кількість населення.

Державне соціальне інвестування у *безпеку життя населення* в Україні полягає у забезпеченні утримання закладів позбавлення волі, фінансуванні заходів з протидії злочинності, пропаганді правильних моделей поведінки в суспільстві, забезпеченні екологічної безпеки життя населення, фінансуванні спеціальних територіальних програм безпеки, інвестуванні у створення відчуття безпеки в суспільстві тощо. Одночасно практично поза увагою держави залишаються проекти, спрямовані на попередження злочинності, виховання молоді та здійснення превентивних заходів, створення сприятливих умов для осіб, які вийшли із закладів покарання, та запобігання скоєння ними повторних злочинів (саме розвиток цих сфер може позитивно вплинути в майбутньому на рівень безпеки в країні).

Констатовано, що на сьогодні в Україні рівень розвитку *екологічної культури* населення та підприємств є достатньо низьким (винятком є лише підприємства, які виробляють продукцію на експорт та потребують обов'язкової сертифікації якості, у тому числі в контексті забезпечення захисту навколишнього середовища). Витрати держави на екологічні програми в 2014 р. склали 0,5 % загальних видатків, видатки підприємств на екологію – 5–6 % загальних витрат.

Щодо *ринку праці*, за даними Державної служби зайнятості України, лише 10 % витрат складають витрати на активні заходи сприяння зайнятості населення (в європейських країнах – 25–60 %), відповідно переважають витрати на пасивні заходи (перш за все, на виплату допомоги по безробіттю). Головними наслідками вказаного стану речей є такі: неефективність використання державних коштів та коштів Фонду загальнообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття; орієнтація безробітного населення не на пошук роботи, а на отримання допомоги по безробіттю; сприйняття населенням Державної служби зайнятості виключно як джерела отримання допомоги по безробіттю; недостатній рівень довіри роботодавців до Державної служби зайнятості.

Щодо фінансування розвитку *культури та спорту* в Україні, хоча державні інвестиції в дану сферу поступово зростають в абсолютному вираженні (середній показник обсягу фінансування збільшився з 377842,8 млн. грн. у 2010 р. до 523125,7 млн. грн. у 2014 р.), у відносному вираженні за останні 5 років видатки на культуру залишались незмінними (1,6 % зведеного бюджету), видатки на фізичне виховання та спорт скоротились (з 1,1 % у 2010 р. до 0,8 % у 2014 р.) (при цьому якщо в Україні обсяг загальних інвестицій на реалізацію програм у даній сфері знаходиться на рівні 2–3 % загальних витрат держави, то в країнах ЄС він становить близько 20 %).

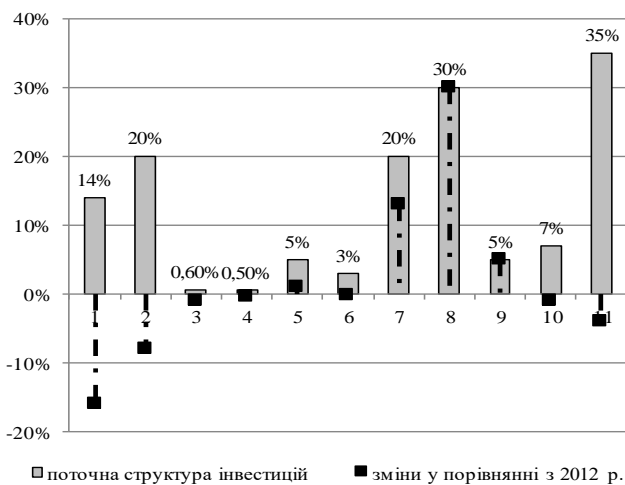
Загалом за результатами аналізу стану державного соціального інвестування в Україні за вищезазначеними секторами, констатовано наявність нераціональної системи розподілу інвестиційних ресурсів: більшість державних коштів витрачається на сфери, віддача від яких є найменшою та не має прямого впливу на підвищення якості життя населення. Зроблено висновок, що в умовах загального скорочення видатків держави на соціальну сферу як нагальне постає завдання ефективізації системи їх розподілу.

Визначено, що в сучасних умовах соціальні інвестиції є однією із складових сталого розвитку бізнесу (вирішуючи соціальні проблеми за рахунок соціальних інвестицій,

підприємства підвищують імідж в суспільстві, забезпечують конкурентоспроможність своєї продукції, платоспроможність та якість життя населення). Встановлено, що якщо українські соціально відповідальні компанії в більшості випадків інвестують кошти в розвиток спільноти, підтримку хворих, дітей-інвалідів та дітей, позбавлених батьківської опіки, підтримку культури, мистецтва та розвиток спорту, – то ключовими напрямками соціального інвестування провідних світових компаній є ті, що забезпечують найбільший рівень віддачі як в довгостроковій, так і в короткостроковій перспективі (соціальні активи підприємств; освітня сфера країни; допомога потерпілим від природних катаклізмів; боротьба з інфекційними хворобами тощо).

За результатами порівняння обсягів соціального інвестування вітчизняних та закордонних підприємств констатовано, що компанії США інвестують у соціальні проекти 3–5 % обсягу чистого прибутку, європейські компанії – 2-4 % річного прибутку, українські – 0,7–1,2 %. При цьому частка вітчизняних та закордонних підприємств, що є соціально відповідальними, становить відповідно 40 % та 90 % загальної кількості суб'єктів господарювання (найбільш відповідальними компаніями України є Систем Капітал Менеджмент, Київстар Джі Ес Ем, Група компаній НІКО, МТС Україна, Оболонь, Крафт Фудз Україна, Група компаній «Фокстрот», Microsoft Україна, Ernst&Young Україна, Сандора, МЕТРО Кэш энд Керри Україна, Nemiroff Holding та ін.).

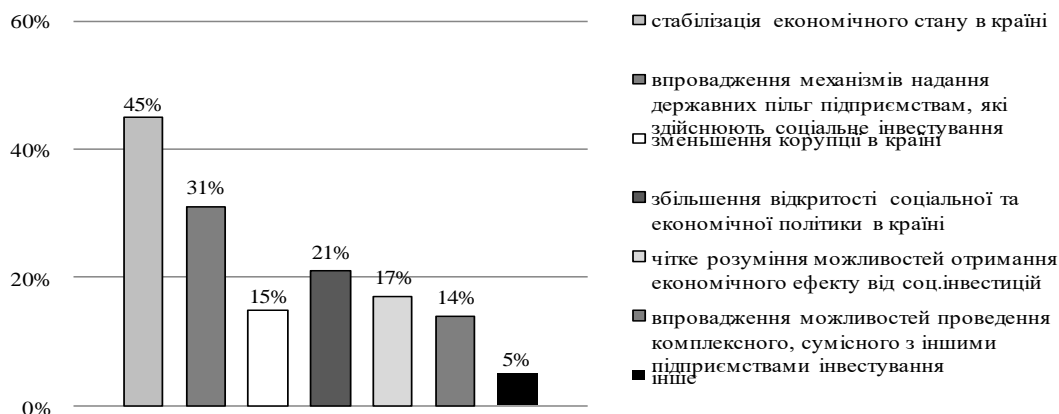
Одночасно підкреслено, що наявні на сьогодні тенденції у сфері соціального інвестування в Україні є достатньо позитивними: за останні 10 років видатки підприємств на розвиток соціальної інфраструктури та підвищення якості життя населення зросли майже втричі, при цьому розширилось коло інвесторів та масштабність реалізованих соціальних програм (рис. 6). Однак загальна готовність суб'єктів господарювання України до здійснення соціальних інвестицій в сучасних умовах є незначною (більше 50 % підприємств оцінюють свою активність у соціальному інвестуванні як невисоку; 15 % – як середню, 5 % – як активну, 30 % підприємств зазначили, що ніколи не здійснювали соціального інвестування). При цьому зростають обсяги інвестицій зарубіжних компаній в соціальну сферу України (за такими напрямками: боротьба з соціально небезпечними хворобами; укомплектування закладів охорони здоров'я сучасним медичним обладнанням; допомога уразливим категоріям населенням; підтримка талановитої молоді тощо).

1	у розвиток соціальної інфраструктури
2	у розвиток територіальних громад
3	формування здорового образу життя
4	забезпечення безпеки життя громад
5	допомога дітям та талановитій молоді
6	допомога інвалідам
7	допомога хворим та постраждалим в АТО
8	допомога військовим
9	програми підтримки ВПО
10	розвиток якісної складової освіти
11	внутрішня соціальна відповідальність (в рамках компанії)

Рис. 6. Структура соціальних інвестицій українських компаній у 2014 р. (у порівнянні з 2012 р.)

Визначено *перешкоди* (об'єднання інтересів влади та бізнесу – 64,6%; домінування цілей отримання економічної вигоди в суспільстві – 63,3%; високий рівень розвиненості тіньового сектору економіки в Україні – 38,6%; недостатній рівень стимулювання соціально відповідальної діяльності підприємств з боку держави та місцевих органів влади – 34,8 %; відсутність соціально-відповідальної поведінки у веденні бізнесу в Україні – 32,9 %; недорозвиненість механізмів участі бізнес-структур у забезпеченні соціально-економічного розвитку території – 24,2%; інформаційна закритість українського бізнесу, небажання розкривати інформацію щодо наявних бізнес-процесів та результатів діяльності – 27,8% тощо) та *стимулюючі чинники* (рис. 7) реалізації можливостей соціального інвестування в Україні.

Рис. 7. Стимулюючі чинники реалізації можливості збільшення соціального інвестування в Україні (на думку підприємств)

Загалом констатовано наявність сприятливих тенденцій щодо розвитку соціального інвестування в Україні: *по-перше*, наявною є готовність українських підприємств до співробітництва в сфері соціального інвестування (близько 30 % опитаних підприємств визнали свою готовність до співробітництва з некомерційними організаціями; 35 % – з підприємствами, які працюють у тому ж секторі або є їх партнерами; 7 % – з навчальними закладами, приватними фондами та спеціальними міжнародними організаціями); *по-друге*, встановлено наявність позитивного ставлення більшості підприємств до здійснення соціального інвестування (62,4 % роботодавців вважають, що соціально відповідальне ведення бізнесу сприяє покращенню відносин між бізнес-партнерами; 60,1 % – збільшує рівень довіри; 48,1 % – впливає на зростання прибутків та збільшення обсягів продажу; 46,2 % – збільшує лояльність персоналу до керівництва; 45,3 % – сприяє покращенню внутрішнього та зовнішнього іміджу компанії; 32,3 % – сприяє зростанню конкурентоспроможності підприємства та ін.).

У третьому розділі «*Перспективні напрями політики соціального інвестування в Україні*» здійснено моделювання можливостей забезпечення якості життя населення за рахунок збалансування соціальних інвестицій; визначено напрями оптимізації системи соціального інвестування в контексті підвищення якості життя населення; запропоновано заходи щодо удосконалення інституційного підґрунтя функціонування ринку соціальних інвестицій в Україні.

Якість життя є визначальним показником оцінки рівня добробуту в країні та можливостей забезпечення сталого розвитку. Виходячи з того, що якість життя є комплексним поняттям (яке включає об'єктивні показники рівня життя та суб'єктивне

сприйняття комфортності життя та реалізації рівних прав та можливостей), для аналізу його стану використано інтегральний метод оцінювання.

Враховуючи складність внутрішньої природи формування складових якості життя та різноспрямованість впливу соціально-інвестиційних чинників, моделювання здійснено за окремими складовими інтегрального показника якості життя населення:

$$Y_n = \sqrt[m]{I_1 \times I_2 \times \dots \times I_m}, \quad (1)$$

де: Y_n – відповідне значення групового показника оцінки окремого компонента якості життя населення;

I_1, I_2, I_m – індекс зростання відповідного показника, що входить до блоку компонентної оцінки;

m – кількість показників, що входять до комплексної оцінки інтегрального значення.

Результуючими показниками є такі: Y_1 – показник здоров'я населення; Y_2 – показник освіти населення; Y_3 – показник відчуття безпеки; Y_4 – показник комфортності житлових умов; Y_5 – показник суспільної комфортності.

В якості *факторів*, що впливають на складові якості життя населення, було обрано такі: видатки валового внутрішнього продукту на соціальну сферу за секторами, % (x_1 – видатки на освіту; x_2 – видатки на охорону здоров'я); інвестиції підприємств у зовнішні соціальні проекти за секторами, млн. грн. (x_3 – інвестиції в охорону здоров'я, x_4 – інвестиції в освітні програми, x_5 – інвестиції в інші соціальні проекти); кількість благодійних фондів в Україні, тис. одиниць (x_6); прямі видатки благодійних фондів, млн. грн. (x_7); індекс соціальної згуртованості (x_8); рівень довіри в суспільстві, % (x_9); активність громадської позиції населення, % (x_{10}); показник підтримки в суспільстві, % (x_{11}); витрати населення на освіту та охорону здоров'я, % (x_{12}, x_{13}); співвідношення середньої заробітної плати і законодавчо встановленого прожиткового мінімуму (x_{14}); видатки зведеного бюджету на заходи з підтримки безпеки в суспільстві (x_{15}); індекс суспільного соціального капіталу (x_{16}).

Результати економіко-математичного моделювання

$$Y_1 = 1,27x_2 + 0,086x_3 + 0,017x_7 + 1,06x_9 + 0,08x_{13} + 13,2$$

$$Y_2 = 2,18x_1 + 0,12x_4 + 0,011x_7 + 0,092x_{11} + 1,06x_{12} - 2,92$$

$$Y_3 = 0,037x_5 + 0,062x_7 + 0,28x_9 + 1,36x_{15} + 12,18$$

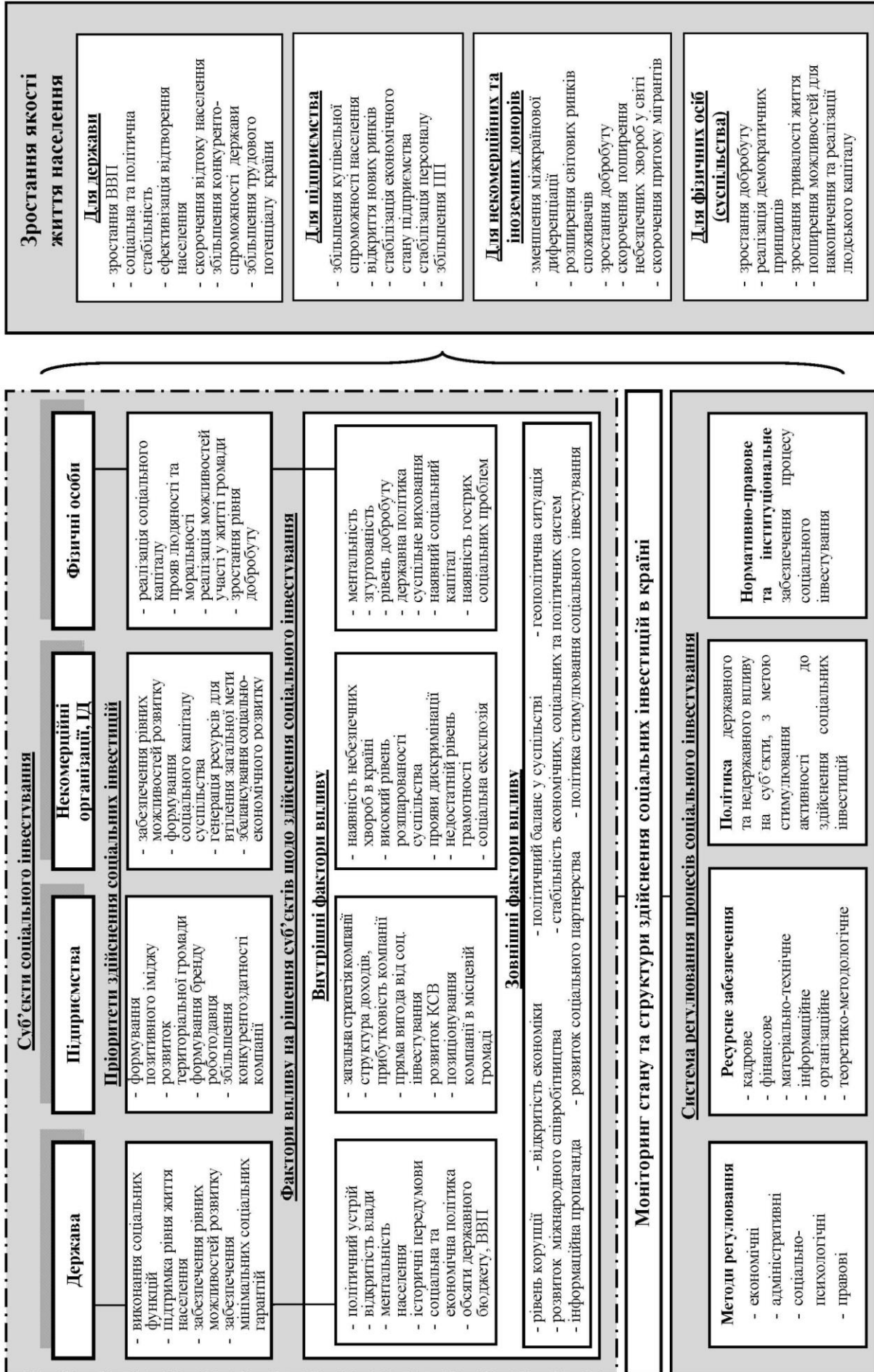
$$Y_4 = 0,041x_5 + 0,012x_7 + 0,037x_9 + 2,64x_{14} - 8,31$$

$$Y_5 = 0,029x_5 + 0,62x_9 + 1,3x_{11} + 2,27x_{14} + 8,62$$

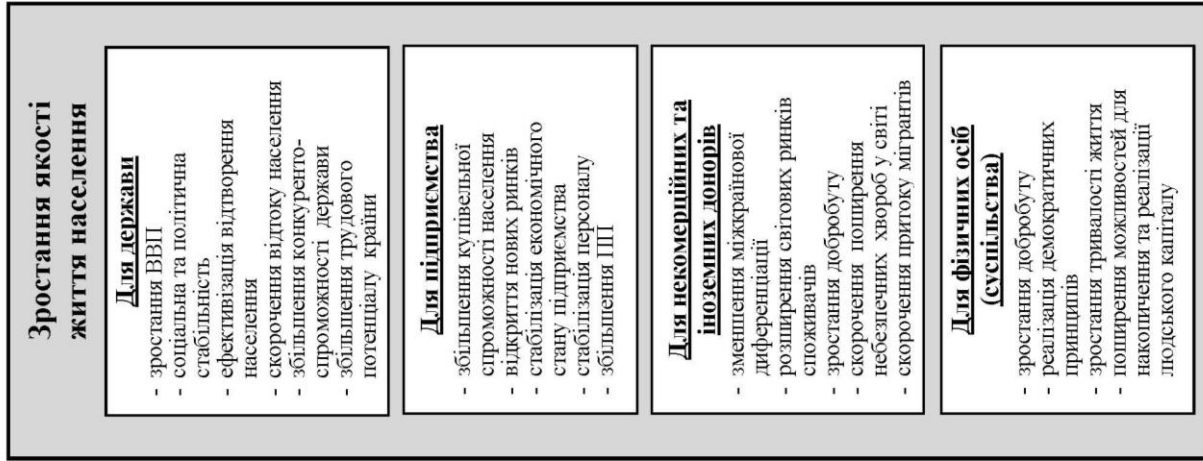
підтвердили наявність тісного взаємозв'язку між соціальним інвестуванням та якістю життя населення і продемонстрували, що найбільший вплив на рівень життя населення України в сучасних умовах має держава як головний гарант прав, свобод та соціального розвитку країни (друге місце посідають інвестиції підприємств; третє – участь населення у соціальному інвестуванні).

Враховуючи комплекс визначених проблем розбудови соціального інвестування в державі, зроблено висновок щодо актуальності розробки *механізму регулювання соціального інвестування в країні* (рис. 8), основною метою реалізації якого має стати удосконалення та оптимізація процесів соціального інвестування на всіх рівнях та зростання якості життя населення в Україні (що надає додаткові можливості розвитку не лише населення та окремих особистостей, а й держави в цілому, підприємств, які знаходяться на відповідній території, та громади).

Рис. 8. Механізм регулювання соціального інвестування в країні

Підкреслено, що реалізація викладеного механізму повинна супроводжуватись здійсненням *моніторингу стану використання інвестиційних коштів та потреб у здійсненні соціального інвестування*. Даний моніторинг має здійснюватись на постійній основі за певними напрямками (оцінка стану розвитку соціальної сфери країни та наявного рівня якості життя населення за ключовими компонентами; визначення основних проблем, які стримують досягнення високого рівня життя в Україні; проведення ранжування проблем за гостротою, необхідністю реагування та масштабністю охоплення; оцінка структури соціального інвестування в країні за суб'єктами та сферами; дослідження динаміки соціального та економічного ефекту від здійснення соціальних інвестицій; оцінка можливостей ефективізації розподілу наявних інвестиційних ресурсів та можливостей залучення до соціального інвестування нових суб'єктів; розробка державної політики регулювання процесів соціального інвестування) та передбачати такі структурні елементи: ресурсне забезпечення; використання сучасних методів регулювання; комплексна політика державного впливу; відповідна нормативно-правова та інституційна база.

Базуючись на результатах аналізу якості життя населення в Україні, запропоновано *комплекс заходів* щодо підвищення його рівня (в сфері оптимізації соціального інвестування та розвитку соціальної інфраструктури в країні; в сфері популяризації соціального інвестування в суспільстві; в сфері розвитку міжнародного співробітництва у соціальному інвестуванні; в сфері стимулювання розвитку корпоративної соціальної відповідальності та стимулювання підприємств; в сфері регулювання нормативно-правової бази та створення інституційного забезпечення ринку соціальних інновацій).

На основі аналізу ефективності діяльності Українського фонду соціальних інвестицій, з урахуванням виявлених недоліків у його функціонуванні (недостатній рівень охоплення послугами сфер соціального інвестування; використання лише ресурсів іноземних інвесторів; недостатній рівень прозорості діяльності даного органу; недостатній рівень поінформованості населення та ін.) обґрунтовано доцільність створення окремого інфраструктурного елементу ринку соціального інвестування – *Національного фонду соціального інвестування* (рис. 9) з певними правами (участь у формуванні політики соціального інвестування в країні; організація структурних підрозділів та представництв фонду у кожному регіоні та великих містах; управління коштами, вибір найбільш оптимальних проектів для фінансування; здійснення контролю та оцінка прозорості у здійсненні соціального інвестування; організація та проведення збору інформації щодо обсягів соціального інвестування, основних сфер останнього та економічного та соціального ефекту від інвестування; укладання договорів та угод з іншими установами, вітчизняними та іноземними фондами та підприємствами з приводу впровадження можливостей спільного інвестування соціальних проектів; організація міжнародної взаємодії у соціальній сфері; створення тимчасових дослідницьких та наукових груп з метою оцінки ефективності діяльності фонду, а також моніторингу стану соціальної сфери).

Обґрунтовано, що Національний фонд соціального інвестування має стати одним з основних інфраструктурних елементів ринку соціальних інвестицій, який за допомогою свого функціонального та ресурсного складу зможе узгодити та скоординувати дії суб'єктів у сфері соціального інвестування, залучити нові ресурси для реалізації соціальних проектів, що в свою чергу, сприятиме забезпеченню гідного рівня якості життя населення в Україні.

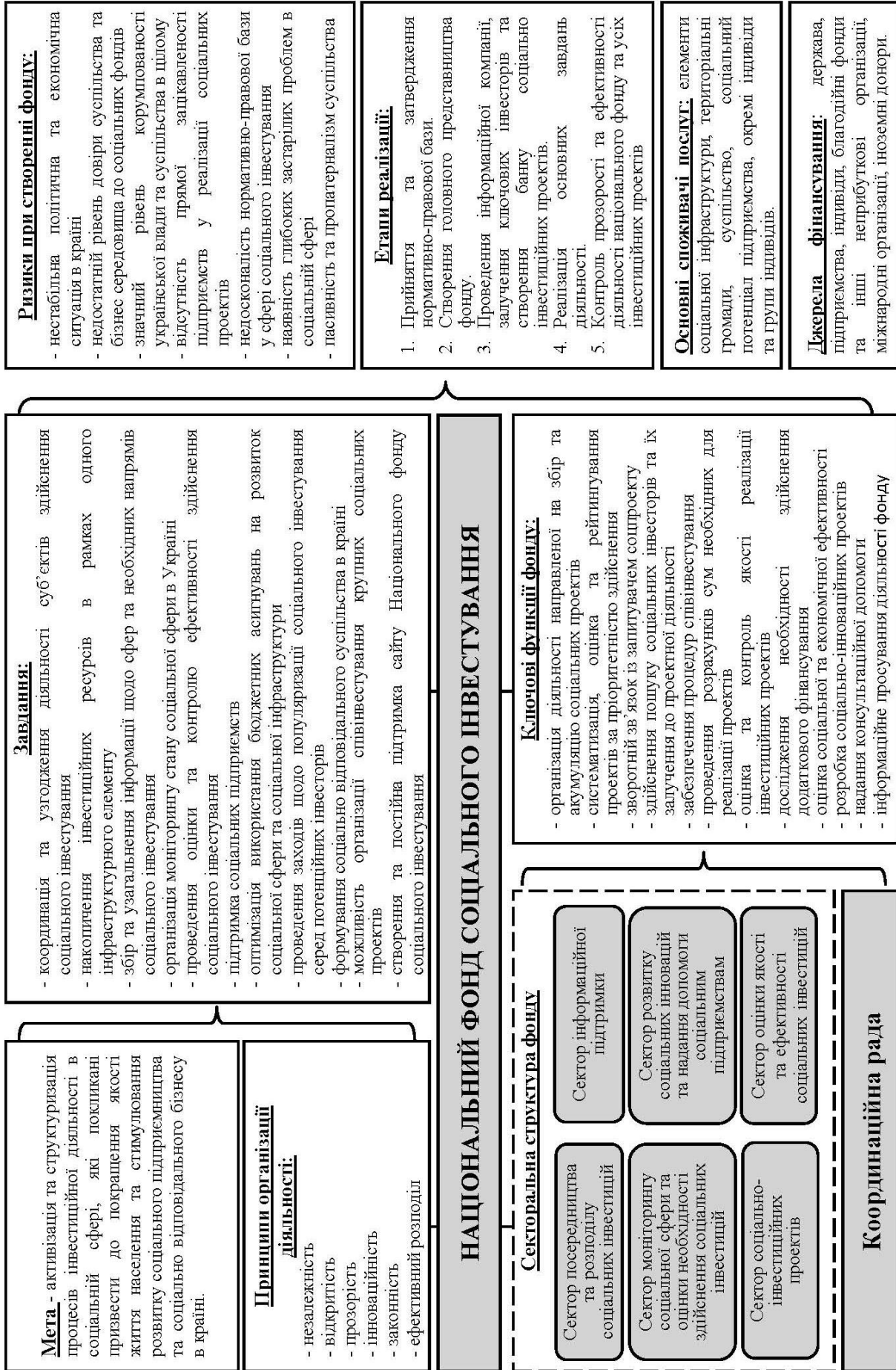

Рис. 9. Структурна модель Національного фонду соціального інвестування

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження вирішено важливе наукове завдання розвитку теоретико-методологічних засад соціального інвестування та розробки цілісного аналітично-організаційного інструментарію соціального інвестування в системі забезпечення якості життя населення.

1. На основі дослідження теоретичних основ соціального інвестування зроблено висновок, що головна відмінність соціальних інвестицій від інших їх форм і видів полягає у більш масштабних (за сферою впливу) результатах вкладень за відсутності прямих економічних (фінансових) зисків від вкладання ресурсів в об'єкти інвестування.

2. В результаті розробки етимології категорійного апарату соціального інвестування зроблено висновок, що *соціальне інвестування* слід розуміти, *по-перше*, як процес вкладання індивідами, підприємствами, державою та громадськими організаціями фінансових та нефінансових активів у розвиток соціальної сфери та підтримку належного рівня життя населення країни; *по-друге*, як окремий економічний процес, що знаходиться під впливом певного кола факторів та втілюється на основі впровадження визначених технологій та принципів реалізації, – основною метою здійснення якого є отримання максимального соціального та економічного ефекту від впровадження інвестиційних проектів. Запропоновано *концептуальну схему соціального інвестування*, розроблено *класифікацію основних видів соціальних інвестицій*.

3. Виділено *специфічні властивості* ринку соціальних інвестицій: масштабність впливу результатів інвестиційної діяльності; відсутність прямої матеріальної віддачі від процесу інвестування; відсутність жорсткої формалізації процесу соціального інвестування; інвестиційні ресурси можуть обчислюватись не лише у грошовому еквіваленті, а й у витратах часу, сил та енергії; характер та масштаби здійснення соціального інвестування залежать не лише від рівня економічного розвитку країни, а й від соціальної зрілості суспільства та підприємств, наявності в країні відповідного соціального капіталу тощо; ринок соціальних інвестицій характеризується полярністю у розрізі перетину інтересів ринкових суб'єктів; особливий характер конкуренції на ринку соціальних інвестицій.

4. На основі узагальнення отриманих результатів запропоновано *концептуальну модель ринку соціальних інвестицій*, виділено *функції* вказаного ринку (функція перерозподілу; регулююча функція; соціальна функція; інформаційна функція; стимулююча функція; оптимізаційна функція). Зроблено висновок, що результатом задоволення попиту на ринку соціальних інвестицій є покращення якості життя (індивіда та його сім'ї, працівників підприємства, суспільства); розроблено *структурну схему компонентів якості життя населення*.

5. В результаті дослідження характерних рис патерналістської, демократичної, ліберальної моделей соціального інвестування зроблено висновок, що для України більш прийнятним є поступове здійснення переходу до ліберальних форм організації соціального інвестування. Підкреслено, що незалежно від моделі соціального інвестування, соціальні програми та соціальні проекти мають відповідати міжнародним стандартам.

6. На основі проведеної компонентної оцінки якості життя населення в Україні, визначено коло проблем, на вирішення яких має бути спрямована державна політика соціального інвестування: низький рівень добробуту населення; невідповідність

державних і реальних стандартів добробуту населення; питання екологічної безпеки; забезпечення особистої безпеки населення; нерівномірність доступу до освіти у сільській та міській місцевості; скорочення інфраструктури сфери охорони здоров'я в сільській місцевості; високий рівень травматизму на виробництві; низький рівень доступності житла для населення; низький рівень охоплення сільського населення системами водопостачання; високий рівень конкуренції на ринку праці; відсутність можливостей формування та реалізації соціального капіталу.

7. Виходячи з провідної ролі держави у здійсненні соціального інвестування, проаналізовано напрями соціального інвестування на макрорівні (розвиток соціальної інфраструктури країни; дотримання якості надання соціальних послуг; створення сприятливого соціального клімату; забезпечення результативності функціонування ринку праці; забезпечення соціальної та екологічної безпеки тощо). За результатами аналізу констатовано нераціональність розподілу інвестиційних ресурсів (більшість державних коштів витрачається на сфери, віддача від яких є найменшою та не має прямого впливу на підвищення якості життя населення). Зроблено висновок, що в умовах загального скорочення видатків держави на соціальну сферу як нагальне постає завдання ефективізації системи їх розподілу.

8. Встановлено, що наявні в Україні тенденції у сфері недержавного соціального інвестування є достатньо позитивними (зростають видатки підприємств на розвиток соціальної інфраструктури та підвищення якості життя населення; розширилось коло інвесторів та масштабність реалізованих соціальних програм). Однак загальна готовність суб'єктів господарювання України до здійснення соціальних інвестицій в сучасних умовах є невисокою. Визначено *перешкоди* та *стимулюючі фактори* реалізації можливостей соціального інвестування в Україні.

9. Враховуючи складність внутрішньої природи формування складових якості життя та різноспрямованість впливу соціально-інвестиційних чинників, моделювання можливостей забезпечення якості життя населення здійснено за окремими складовими інтегрального показника (здоров'я населення; освіта населення; відчуття безпеки; комфортність житлових умов; суспільна комфортність), результати якого підтвердили наявність тісного взаємозв'язку між соціальним інвестуванням та якістю життя населення і продемонстрували, що найбільший вплив на рівень життя населення України в сучасних умовах має держава як основний гарант прав, свобод та соціального розвитку країни (друге місце посідають інвестиції підприємств; третє – участь населення в соціальному інвестуванні).

10. Розроблено *механізм регулювання соціального інвестування в країні*, основною метою реалізації якого має стати удосконалення та оптимізація процесів соціального інвестування на всіх рівнях та зростання якості життя населення в Україні. Підкреслено, що впровадження викладеного механізму повинно супроводжуватись здійсненням *моніторингу стану використання інвестиційних коштів та потреб у здійсненні соціального інвестування* та реалізацією визначеного *комплексу заходів* (в сфері оптимізації соціального інвестування та розвитку соціальної інфраструктури в країні; в сфері популяризації соціального інвестування в суспільстві; в сфері розвитку міжнародного співробітництва у соціальному інвестуванні; в сфері стимулювання розвитку корпоративної соціальної відповідальності та стимулювання підприємств; в

сфері регулювання нормативно-правової бази та створення інституційного забезпечення ринку соціальних інновацій).

11. Доведено доцільність створення окремого інфраструктурного елементу ринку соціального інвестування – *Національного фонду соціального інвестування*. Обґрунтовано, що Національний фонд соціального інвестування має стати одним з основних інфраструктурних елементів ринку соціальних інвестицій, який за допомогою свого функціонального та ресурсного складу зможе узгодити та скоординувати дії суб'єктів у сфері соціального інвестування, залучити нові ресурси для реалізації соціальних проектів, що в свою чергу, сприятиме забезпеченню гідного рівня якості життя населення в Україні.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз

1. Пархоменко Ю.М. Соціальні інвестиції: сутність категорії, принципи, форми / Ю.М. Пархоменко // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: сб. науч. тр. – Донецк: ДонНУ, 2013. – Т. 1 – С. 300–303 (0,48 д.а.).

2. Пархоменко Ю.М. Ринок соціальних інвестицій та його вплив на якість життя населення / Ю.М. Пархоменко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: зб. наук. пр. – Маріуполь: ПГТУ. – 2015. – Вип. 2 (12), Т. 3. – С.69–77 (0,85 д.а.).

3. Пархоменко Ю.М. Напрями вдосконалення системи соціального інвестування в Україні / Ю.М. Пархоменко // Economic and law paradigm of modern society. – Kosice, Slovakia. – 2016. – №1. – 157–160 (0,64 д.а.).

Статті у наукових фахових виданнях

4. Пархоменко Ю.М. Пріоритети та особливості закордонних моделей соціального інвестування / Ю.М. Пархоменко // Соціально-трудові відносини: теорія та практика: зб. наук. пр. – К: КНЕУ, – № 2 (8), 2014. – С. 457–461 (0,54 д.а.).

5. Пархоменко Ю.М. Соціальна сфера та її розвиток в Україні та країнах ЄС / Ю.М. Пархоменко // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: сб. науч. тр. — Донецк: ДонНУ. – 2014. – Т. 2. – С. 240–243 (0,44 д.а.).

6. Parkhomenko Y.M. The development of social investment and social responsibility in Ukraine / Y.M. Parkhomenko // Економічний вісник Донбасу: наук. журнал. – К: ІЕП. – 2015. – № 4(42). – С.182–185 (0,42 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Пархоменко Ю.М. Соціальне інвестування в системі забезпечення якості життя населення. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика. – Донецький національний університет Міністерства освіти і науки України. – Вінниця, 2016.

Дисертацію присвячено розвитку теоретико-методологічних основ дослідження соціального інвестування та розробці науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення якості життя населення з використанням важелів соціального інвестування.

Проаналізовано теоретичні засади соціального інвестування; досліджено концептуальні основи формування ринку соціальних інвестицій та його вплив на якість життя населення; охарактеризовано зарубіжний досвід розвитку соціального інвестування.

Здійснено компонентну оцінку якості життя в державі та потреб українського соціуму у соціальному інвестуванні; досліджено стан державного соціального інвестування в Україні; проаналізовано активність недержавних суб'єктів щодо здійснення соціального інвестування.

Здійснено моделювання можливостей забезпечення якості життя населення за рахунок збалансування соціальних інвестицій; визначено напрями оптимізації системи соціального інвестування в контексті підвищення якості життя населення; запропоновано заходи щодо удосконалення інституційного підґрунтя функціонування ринку соціальних інвестицій в Україні.

Ключові слова: соціальне інвестування, соціальні інвестиції, якість життя, ринок соціальних інвестицій, соціальна сфера, політика соціального інвестування.

АННОТАЦИЯ

Пархоменко Ю.М. Социальное инвестирование в системе обеспечения качества жизни населения. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.07 – демография, экономика труда, социальная экономика и политика. – Донецкий национальный университет Министерства образования и науки Украины. – Винница, 2016.

Диссертация посвящена развитию теоретико-методологических основ исследования социального инвестирования и разработке научно-практических рекомендаций по обеспечению качества жизни населения с использованием рычагов социального инвестирования.

Проанализированы теоретические основы социального инвестирования; исследованы концептуальные основы формирования рынка социальных инвестиций и его влияние на качество жизни населения; охарактеризован зарубежный опыт развития социального инвестирования.

Разработана этимология категориального аппарата понятия «социальное инвестирование», предложена концептуальная модель социального инвестирования, разработана классификация основных видов социальных инвестиций, предложена структурная схема компонентов качества жизни населения, сформирована концептуальная модель функционирования рынка социальных инвестиций.

Осуществлена компонентная оценка качества жизни в государстве и потребностей украинского социума в социальном инвестировании; исследовано состояние государственного социального инвестирования в Украине; проанализирована активность негосударственных субъектов по осуществлению социального инвестирования.

Определен круг проблем, на решение которых должна быть направлена взвешенная политика социального инвестирования; констатировано наличие

нерациональной системы распределения инвестиционных ресурсов в Украине; определены препятствия и стимулирующие факторы реализации возможностей увеличения социального инвестирования в Украине; констатировано наличие благоприятных тенденций в развитии социального инвестирования в Украину.

Осуществлено моделирование возможностей обеспечения качества жизни населения за счет сбалансированности социальных инвестиций; определены направления оптимизации системы социального инвестирования в контексте повышения качества жизни населения; предложены меры по совершенствованию институциональной основы функционирования рынка социальных инвестиций в Украине.

Сделан вывод об актуальности разработки механизма регулирования процесса социального инвестирования в стране с одновременным мониторингом состояния использования инвестиционных средств и потребностей в осуществлении социального инвестирования; предложен комплекс мероприятий по повышению уровня качества жизни населения Украины; обоснована целесообразность создания отдельного инфраструктурного элемента рынка социального инвестирования – Национального фонда социального инвестирования.

Ключевые слова: социальное инвестирование, социальные инвестиции, качество жизни, рынок социальных инвестиций, социальная сфера, политика социального инвестирования.

SUMMARY

Parkhomenko Y.M. Social Investment in the System of Quality of Life. – The manuscript.

The dissertation to compete for a scientific degree of candidate of economic sciences, specialty 08.00.07 – Demography, Labor Economics, Social Economics and Politics. – Donetsk National University of Ministry of Education and Science of Ukraine. – Vinnytsia, 2016.

The thesis is devoted to development of theoretical and methodological foundations of social investment research and developing scientific recommendations for ensuring quality of life using the tools of social investment.

Theoretical foundations of social investment were analyzed; the conceptual framework of forming social investment market and its impact on quality of life was investigated; the foreign experience of social investment was characterized.

Implemented component evaluation of the quality of life in the state and the needs of Ukrainian society of social investment; investigated the condition public social investment in Ukraine; analyzed the activity of non-state actors for the implementation of social investment.

Done modeling capabilities to ensure quality of life by balancing social investment; identified areas of optimization of the system of social investment in the context of improving the quality of life of the population; proposed measures to improve the institutional framework for the functioning of the social investment market in Ukraine.

Keywords: social investment, social investment, quality of life, social investment market, social sphere, the policy of social investment.